

Kanttekening

Op 25 februari 2018 ontving de Minister van Justitie K. Geens een omvangrijk rapport (654 pagina's) gewijd aan de toekomst van de advocatuur. Dit rapport is opgesteld door twee door de Minister aangestelde deskundigen: Patrick Henry, voormalig voorzitter van de Ordre des barreaux francophones et germanophones (OBFG) en Patrick Hofströssler, voormalig directeur van de Orde van Vlaamse Balies (OVV).

De decanen van de Belgische rechtsfaculteiten reageren eensgezind op het rapport van de deskundigen.

Hieronder volgt de tekst.

Open brief van de decanen van de Belgische rechtsfaculteiten over de samenwerking tussen de universiteiten en de balies op het gebied van de beroepsopleiding van advocaten

Geachte voorzitters

Geachte dames en heren stafhouders

De jongste weken werd bij verschillende gelegenheden door vertegenwoordigers van uw organisaties en balies verwezen naar de beweerde weinig constructieve houding van de Belgische rechtsfaculteiten in de lopende denkoefening over de opleiding van advocaat-stagiairs en werden vraagtekens geplaatst bij de gepastheid van de rechtenopleiding als voorbereiding op het advocatenberoep.

We betreuren dat zulke uitlatingen in het publieke forum worden gedaan. We wensen te beklemtonen dat we tijdens de voorbije twee jaar steeds hebben opgestaan voor dialoog en de bereidheid hebben getoond om met de balies samen te werken in een aangelegenheid waarvan we het belang allerminst onderschatten. We zijn er immers van overtuigd dat de reflectie over de beroepsopleiding van de advocaat in elk geval gebaat is bij een constructieve en openhartige dialoog tussen de universiteiten en de balies.

Onze eerste ontmoeting heeft plaatsgevonden op 7 oktober 2015 en stelde ons in staat om te repliceren op een aantal naar onze mening betwistbare kritieken die ten aanzien van de universitaire rechtenopleiding werden geformuleerd in het «Horizon 2025»-rapport. Naderhand hebben vele ontmoetingen plaatsgevonden tussen de balies en de

universiteiten (29 februari 2016, 12 mei 2016, 6 oktober 2016, 24 november 2016, 29 maart 2017), met inbegrip van besprekingen met of in het bijzijn van de (vertegenwoordigers van de) minister van Justitie op diens kabinet.

Op 19 mei 2017 hebben we een brief tot u gericht, waarin we onze bereidheid tot bespreking en samenwerking hebben beklemtoond en een werkmethode hebben voorgesteld teneinde concrete vooruitgang te boeken in deze complexe aangelegenheid.

Deze brief, waarvan u een kopie als bijlage aantreft, is onbeantwoord gebleven. We hebben evenmin enig contact gehad met de experten die naderhand door de minister van Justitie werden aangesteld met het oog op de uitwerking van een blauwdruk voor de modernisering van de juridische beroepen. U zult bijgevolg onze verwondering kunnen begrijpen wanneer ons een gebrek aan samenwerking wordt verweten.

Weliswaar hebben we van meet af aan een aantal vragen en bezorgdheden geuit dan wel terughoudendheid aan de dag gelegd ten opzichte van *welbepaalde denksporen* die overwogen werden:

1° de universiteiten zijn vanzelfsprekend steeds bereid om de zienswijze van het beroepenveld te vernemen betreffende de identificatie van mogelijke leemtes in de universitaire opleiding, evenals suggesties om hieraan tegemoet te komen. Diverse beroepsbeoefenaren, hieronder begrepen de vertegenwoordigers van de balies, worden systematisch betrokken bij de interne en externe evaluaties van onze curricula. Van bij de aanvang van onze besprekingen hebben we de vraag gesteld naar de identificatie van de concrete behoeften van het advocatenberoep in het kader van de huidige organisatie van de rechtenopleiding, zonder de behoeften van vele andere, al dan niet gereguleerde, juridische beroepsgroepen waarnaar onze opleiding zich richt, uit het oog te mogen verliezen. Er is hier ongetwijfeld ruimte voor een brede en onontbeerlijke gezamenlijke reflectie.

2° Zoals uit de statistieken blijkt, is de rechtenopleiding op korte termijn, en *a fortiori* op middellange en lange termijn, niet uitsluitend gericht op de opleiding van advocaten, wel integendeel. De rechtenopleiding moet bijgevolg een

voldoende generalistisch karakter blijven behouden met het oog op de vorming van veelzijdige juristen; de rijkdom van een brede opleiding mag niet verschaald worden met de enkele bedoeling om zich op een gespecialiseerde en omvattende opleiding tot het advocatenberoep te richten. Het laatste jaar van de masteropleiding aan een verplichte «advocatenopleiding» wijden voor hen die deze beroepsoriëntatie wensen in te slaan, zou zo'n verschralling tot gevolg hebben. Wat zou er worden van de internationale Erasmus-uitwisselingen, van de masterproeven, van de verdiepende studie van andere gebieden dan die welke rechtstreeks «nuttig» zijn voor het advocatenberoep? Zal dit ook niet ten koste gaan van de mogelijkheid voor andere studenten om aan te sluiten bij de nieuwe interdisciplinaire of transversale opleidingsonderdelen die vaardigheden beogen bij te brengen die niet uitsluitend de balies aanbelangen (bemiddeling, inleiding informatica, ...)? Er bestaat overigens niet één enkel type van advocaat: de competenties en grondige studievakken die voor het ene type van advocaat noodzakelijk zijn, zijn dit misschien in mindere mate voor andere profielen, en omgekeerd.

3° Een bijkomende verlenging van de studieduur van de rechtenopleiding dreigt, rechtstreeks of onrechtstreeks, een belangrijke economische belemmering op te werpen voor de toegang tot de balie en hierdoor een moeilijk te aanvaarden achteruitgang tot gevolg te hebben voor de democratisering van het beroep. Tegen deze achtergrond zijn we nooit voorstander geweest van de invoering van een verplichte bijkomende eenjarige master-na-master of master de spécialisation als noodzakelijke voorwaarde voor de inschrijving aan de balie. Een dergelijk denkspoor van een bijkomend gespecialiseerd studiejaar werd ruim tien jaar geleden al grondig onderzocht en afgevoerd; het stoot vandaag nog op des te meer moeilijkheden, gezien de tendens tot gemiddelde verlenging van de studieduur ingevolge de invoering van het creditsysteem. Bovendien genieten master-na-masterprogramma's in de Vlaamse Gemeenschap niet langer enige overheids subsidiëring, terwijl een mogelijke subsidiëring in de Franse Gemeenschap slechts mogelijk is na een

decreetswijziging. Het valt *a priori* te betwijfelen of de gemeenschappen zo'n belangrijke financiële inspanning op zich zullen willen nemen. De kost van zo'n masteropleiding (die al snel tussen 5.000 en 6.000 euro zal bedragen) integraal op de studenten zelf afwentelen, is dan weer moeilijk aanvaardbaar.

4° De invoering van een specifieke beroepsopleiding die uitmondt in de aflevering van een certificaat, in voorkomend geval door de modernisering van de bestaande beroepsopleiding, zou verder kunnen worden onderzocht. Op dit punt zou een vruchtbare samenwerking tussen balies en universiteiten tot stand kunnen komen. Teneinde geen onaanvaardbare economische selectie inzake de toegang tot de balie door te voeren, zou het volgen van en slagen in een dergelijke opleiding in chronologisch opzicht niet mogen voorafgaan aan het starten onder enige vorm van het beroep van advocaat, en dus van het verwerven van een noodzakelijke vorm van financiële onafhankelijkheid. Overigens zal enkel de gelijktijdige onderdompeling in de beroepspraktijk de stagiair in staat stellen om ten volle het belang en de relevantie van de tijdens de certificaatsopleiding verworven kennis in te schatten, waardoor de opleiding een werkelijke praktijkdimensie verwerft. Het met vrucht behalen van het certificaat zou dus moeten inhouden dat de stagi-

air andere, zij het vaak complementaire, competenties verwerft dan die welke geteesterd zijn door het behalen van het diploma van master in de rechten. Het komt inderdaad aan de balies toe om de specifieke behoeften te identificeren die nodig zijn voor de uitoefening van het beroep van advocaat, en om het vormingsprogramma uit te werken dat voor dit doel vereist is. De universiteiten zijn volledig bereid om, binnen de grenzen van hun eigen competenties, hun medewerking te verlenen aan de uitwerking van zo'n vormingsprogramma. Overigens zou zo'n vormingsprogramma hooguit een bescheiden kostprijs moeten hebben voor de stagiair zelf. Het spreekt voor zich dat de universiteiten volledig worden vergoed voor de werkzaamheden die zijzelf en hun personeel zouden leveren binnen zo'n beroepsopleiding, zonder hier rechtstreeks of onrechtstreeks de kost voor te moeten dragen.

5° Het sociaal statuut van de kandidaat-advocaat moet worden uitgeklaard; het betreft een problematiek die na de federalisering van de gezinsbijslagen gevoelig complexer is geworden. We hebben deze problematiek van bij de aanvang van onze besprekingen onder de aandacht gebracht, maar een oplossing hiervoor is uitgebleven.

De verschillende bekommernissen die we hierboven hebben weergegeven, lijken ons volkomen legitiem. We twijfelen

er niet aan dat u begrip kunt opbrengen voor het feit dat we deze naar voor hebben geschoven, en blijven er de nadruk op leggen. Deze bekommernissen in aanmerking nemen, maakt het uitwerken van een gemeenschappelijk project over de beroepsopleiding van advocaten allesbehalve onmogelijk of overdreven moeilijk. Een evenwichtig en gemeenschappelijk gedragen project zal uiteindelijk het advocatenberoep, de studenten die zich hierop willen richten en de rechtsfaculteiten ten goede komen.

Tegen deze achtergrond en met verwijzing naar wat we reeds in onze voormelde brief van 19 mei 2017 hebben blemtoond, staan we volledig open voor het opnieuw aanknopen en voortzetten van onze dialoog binnen de kortste termijnen.

We zien uw positieve reactie graag tegemoet.

Met bijzondere hoogachting

Johan Ackaert (UHasselt)
Geneviève Schamps (UCL)
Patrick Goffaux (ULB)
Bernard Tilleman (KULeuven)
Yves-Henri Leleu (ULiège)
Michel Tison (UGent)
Marc Nihoul (UNamur)
Sébastien Van Drooghenbroeck (USaint-Louis)
Wilfried Rauws (VUB)
Dirk Vanheule (UAntwerpen)

Wetgeving in kort bestek

Onder de zorg van de Faculteit Recht en Criminologie van de Vrije Universiteit Brussel (coördinatie: prof. dr. F. Eggermont)

Dit overzicht betreft de wetgeving bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van februari 2018.

VLAREBO – Afvalstoffen – Materiaalkringlopen – Duurzaam beheer – Bodemdecreet

1. Het decreet van 8 december 2017 «tot wijziging van diverse bepalingen van het Bodemdecreet van 27 oktober 2006 en artikel 38 van het decreet van 23 december 2011 betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen, en tot opheffing van diverse bepalingen van het VLAREBO-besluit van 14 december 2007»

(BS 2 februari 2018; gedifferentieerde regeling inzake de inwerkingtreding) voert allereerst een verplicht bodemonderzoeksmoment in voor nog niet onderzochte gronden met potentieel historische bodemverontreiniging, met daaraan gekoppeld de mogelijkheid tot vrijstelling van die onderzoeksplicht voor particulieren. Daarnaast wordt de veralgemeende conformverklaring van bodemonderzoeken afgeschaft en wordt voorzien in een audit van de erkende bodemsaneringsdeskundigen. Het gebruik van bodemmaterialen (bagger- en ruimingsspecie, grondbrij en bentonietstib) wordt ingekanteld in de regeling inzake het gebruik van uitgegraven bodem, zoals die is vervat in voornoemd Bodemdecreet en VLAREBO-besluit.

2. Het besluit van de Vlaamse Regering van 22 december 2017 «tot wij-

ziging van diverse bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 februari 2012 tot vaststelling van het Vlaams reglement betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen» (BS 23 februari 2018; gedifferentieerde regeling inzake de inwerkingtreding) wijzigt diverse punten van het VLAREMA. Zo wordt o.m. de communicatie met OVAM gedigitaliseerd en een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid ingevoerd voor gebruikte batterijen die in eenzelfde of een andere toepassing opnieuw op de markt worden gebracht. Een verplichting tot sloopopvolging bij grote gebouwen en infrastructuurwerken en een verplichting voor inzamelaars, afvalstoffenhandelaars of -makelaars om te voldoen aan het politiereglement m.b.t. het huishoudelijk textielafval worden ingevoerd.